

הלכה | מוסר | מידות שיעורי דעה

להצלחת יהודית בת דבורה חיה שתחי'

הל' תלמוד תורה סי' רמו סעי' ו

איסור ללמוד תורה לנשים

שו"ע – אשה שלמדה תורה יש לה שכר, אבל לא שכר כאיש, מפני שאינה מצווה ועושה ואע"פ שיש לה שכר צו חז"ל שלא ילמד אדם את בתו תורה וכו'.

ומה צריך ללמוד לבנות

כתב האג"מ יו"ד ח"ג סי' פז הנה בדבר שנמצאו בית ספר לבנות בשם בית יעקב שרוצים ללמוד משניות הנה אין ללמוד תורה, וכאילו מלמדה תפלות היינו בתורה שבע"פ וכן תורה שבכתב אינו כתפלות אבל לכתחילה אין ללמוד. עכ"פ משניות הוא תורה שבע"פ וכאילו מלמדה תפלות, ורק פרקי אבות משום שהוא ענייני מוסר והנהגות טובות יש ללמוד בהסבר לעוררן לאהבת תורה ולמדות טובות עכ"ל.

וז"ל המאירי ב"ק פז. במדרשות אמרו כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, ודבר זה אינו אלא שאין דבר שיוצא ממנו שכל או מוסר או הכנעת הלב עכ"ל.

ופשיטא שחייבים ללמוד השקפת התורה, מושגים ביהדות, והלכות כגון בשר וחלב, ברכות ושבת וכיוצ"ב, דאל"כ איך תחזיק את הבית, ואיך תחנך את הילדים, ולכן את כל זה חייבים ללמוד בסמינרים.

השכלה גבוהה

בדורות קודמים נשים לא היו משכילות כלל, אלא 'כל כבודה בת מלך פנימה' ולא היתה דרכן לצאת לעולם הגדול, אבל הזמנים השתנו ואכשר דרא וכיום רוב נשים לומדות מקצוע.

וצריך לזהר בזה מאד דפעמים יש מקומות עבודה של חילוניים ושאר פרוצים, וכמבואר בגמ' נשים דעתן קלות, וכדברי הרמב"ם שדרך בני האדם להיות מושפעים מהסביבה ואסור לתת להם ללכת למקומות כאלו.

ושאלו בזמנו את הגר"ש כמה אברכים שרצו לשבת בכולל בהשקט וביטחה ונשיהם יעבדו ויריחו הרבה במקומות מעורבים עם חילוניים, והגר"ש ענה לו: 'רוצה פרנסה? שתלך! אבל אם אתה רוצה אשה! שלא תלך!'

לימודי חול

במוסדות של הבנות מלמדים גם לימודי חול כגון גיאומטריה וכדו', שזה כולל מיני צורות שונות ומשונות, וכן היסטוריה 'מה היה בהרי האלפים לפני אלף שנה!', ו'מה קרא למלך סין במאה השישית', וכיוצ"ב וזה באמת לא מעניין אף אחד, ולא מועיל לשום דבר, אבל למעשה זה הצלת נפשות, והרחוב היום הוא הפקרות גמור עד כדי שאין כלל צורה של אדם ב'רחוב', והמציאות מוכיחה שבנות העוסקות בלימודים הם הבנות טובות, ולכן הסמינרים מקשים עליהם מאד במבחנים, כדי שיהיו שקועות בלימודים, ובנות משועממות הם בסכנה ומפני הסכנה תקנו, אבל מ"מ יש גבול כמה לימודי חול צריך ללמוד, וגדולי הדורות תקנו איך וכמה, והכל לפי ראות עיניהם.

סיפר ת"ח אחד, שאשתו בצעירותה למדה בסמינר בית יעקב הישן, וביקשו ממרן הרב שך שימסור בפני הבנות שיחת חיזוק, וכאשר הגיע בליווי הרבנית קם ואמר: 'בנות יקרות התפקיד שלך זה לא לשמוע דרשות ולהיות ת"ח, אלא נשים במאי זכין? שעוזרות לשלוח את בעליהן ובניהם ללמוד תורה, ולכן ראוי היה ללמד אתכן איך אופים עוגות וקוגלים טעימים כדי לתת להם כח ללמוד, ואני איני יודע זאת! אשר ע"כ הבאתי את הרבנית והיא תלמד אתכן איך לאפות ולבשל! ובזאת מרן ירד מהבמה והרבנית המשיכה במקומו..

ועוד מעשה בסמינר חדשני שלמדו מקצועות שונים, וביניהם לימוד 'ביקורת המקרא', וכמה בנות עלו לרב שך לשאול אותו פשט בעיון הרמב"ן על התורה! הלך הרב שך למטבח והביא עוגת שוקולד ושאל בחיך 'אתן יודעות איך לאפות עוגה כזאת?' וכשענו בשלילה אמר: כל זמן אתם לא יודעות איך לבשל ולאפות אל תשאלו שאלות על הרמב"ן, שהרי זה תפקידכן העיקרי, וזה הפשט בדברי הגמ' ביומא אשה חכמה שאלה את רבי אליעזר קו' על פרק שני שעירי וענה לה אין חכמת אשה אלא בפלך!! הוא לא בא להעליב אותה ח"ו אלא להסביר שזהו גדלותה, מצוותה ושכרה - בדברים אלו!

ומעשה שהיה באסיפה של החינוך העצמאי ונציג של הנהלת אגד הודיע שאם הת"תים יתחילו חצי שעה מאוחר יותר הם יתנו הנחה ניכרת, ומרן הרב שך פסק לא לגעת בלימוד תורה של תינוקות של בית רבן..
ועוד סיפר הרב שך שהוא זכה להיות באותו חדר כשדנו על תנועת בית יעקב של שרה שנירר, והיו הרבה גדולים שהיו נגד בית יעקב וטענו שאסור לנשים ללמוד תורה, ואיך משנים דבר שלא היה בעם ישראל מימות עולם וכדו' ועמד הח"ח וקרא: 'אני אדם זקן וכל ימי חיי לא זכיתי לשייכות למצוה גדולה ועצומה כזו לפתוח בית חינוך לבנות'.. וידומו כולם!

כל המלמדה תורה כאילו מלמדה תפלות

שו"ע - צו חז"ל שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונות להתלמד ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות (פי' דבר עבירה) בד"א תורה שבע"פ, אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם מלמדה אינו כמלמדה תפלות.

מתני' סוטה כ. בן עזאי אומר חייב אדם ללמד את בתו תורה ר"א אומר כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות.
גמ' תפלות ס"ד? א"ר אבהו מ"ט דר"א דכתיב "אני חכמה שכנתי ערמה" כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומיות.

רש"י - שמתוכה היא מבינה ערמומיות ועושה דבריה בהצנע.

וכן כתב בירושלמי שע"י התורה יכנס בה ערמומיות להביא ראייה ממעשה אמהות כלאה שאמרה אלי תבוא ותבוא גם היא לתבוע בפה.

מצינו שחכמים אסרו ללמד תורה לנשים שמא ילמדו בצורה עקומה ויוציאו משם מה שרוצים להוציא, כגון אם תלמד אגדתא ולא תבין תבוא לזלזל בדברי חכמים וכיוצ"ב.

אבל הרמב"ם כתב הל' ת"ת פ"א ה"ג ואע"פ שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונות להתלמד והן מוציאות דברי תורה לדברי הווי לפי עניות דעתן.

ברוריה אשת רבי מאיר

מקשים הפוסקים הרי רבי אלעזר שאמר כאילו מלמדה תפלות הוא דעת יחיד ויחיד כרבים הלכה כרבים, ואמאי פסק השו"ע כרבי אלעזר, ועוד דרבי אלעזר שמותי הוא.
ויש שתירצו שבאמת היה צריך להיות מותר, אלא אחרי שראו מה קרא לברוריה אשת רבי מאיר.

מעשה דברוריה: גמ' ע"ז יח: ר' מאיר קם ערק לבבל איכא דאמרי ממעשה דברוריה.

רש"י - שפעם אחת לגלגה על שאמרו חכמים נשים דעתן קלות הן עליהן, ואמר לה חייך סופך להודות לדבריהם, וצוה לאחד מתלמידיו לנסותה לדבר עבירה והפציר בה ימים רבים עד שנתרצתה, וכשנודע לה חנקה עצמה וערק רבי מאיר מחמת כיסופא. הוכיחו הפוסקים ממעשה דברוריה שלא טוב שנשים ידעו הרבה מידי שמא יבואו ללגלג על דברי חכמים, לכן פסקו כר"א.

מדרש שוחר טוב סוף משלי בגדלותה של ברוריה

ו"ל: אשת חיל מי ימצא וכו' אמרו מעשה היה ברבי מאיר שהיה יושב בית המדרש בשבת בשעת מנחה ודורש, מתו שני בניו. מה עשתה אמן הניחה שניהם על המטה, ופרשה סדין עליהם. במוציא שבת בא רבי מאיר מבית המדרש, אמר לה היכן שני בני? אמרה לו: לבית המדרש הלכו, אמר לה צפיתי בבית המדרש ולא ראיתי אותם, נתנה לו כוס של הבדלה. חזר ואמר היכן שני בני? אמרה לו פעמים הלכו להם למקום פלוני, ועכשיו הם באים הקריבה לפניו לאכול, מאחר שבירך אמרה לו: רבי שאלה אחת יש לי לשאול? אמר לה: אמרי, אמרה לו: קודם היום בא אדם אחד ונתן לי פיקדון עכשיו בא נחזיר לו או לאו וכו' אמר לה בודאי! תפשתו בידו והעלתו לאותו חדר ונטלה הסדין מעליהם, התחיל בוכה ואמר: בני בני, רבי רבי, בני בדרך ארץ, ורבי שהיו מאירין פני בתורתך, באותה שעה אמרה לו: רבי מאיר לא כך אמרת לי? שאנו צריכין להחזיר הפיקדון, ה' נתן וה' לקח, נחה דעתו ונתיישרה, ולכך נאמר 'אשת חיל מי ימצא' עכ"ל.

מדרש עשרת הדברות עמ' כא על התנא רבי מאיר

ו"ל: מעשה ברבי מאיר שהיה עולה לירושלים ולן בביתו של רבי יהודה וכו', ואשתו הכשילתו בעבירה כשישן, וכשהכיר רבי מאיר צעק ובכה במר נפשו ואמר או לי שאבדתי תורתך שלמדתי עכשיו מה תקנה יש? אמר לעצמו אלך לראש ישיבה ואפרוש לפניו עווני מה שיחייבני אקבל עלי, הלך לביתו והיה צועק ובוכה בכל הדרך ומדיו קרועים ואפר על ראשו, יצאו קרוביו ואמרו לו, שוגג היית ולא מזיד והקב"ה ימחול לך.. הלך אצל ראש ישיבה שבבבל, א"ל פשפשנו בדין וראינו להאכילך לחיות הרעות ולאריות, א"ל רבי מאיר אקבל עלי דין שמים עלי, וקרא לשני גיבורים מישראל א"ל הוליכו זה ליער מקום שאריות מצויין שם, כפתו ידיו ורגליו והניחוהו לשם, ואתם תעמדו על אילן גבוה לראות מה יעשה לו.. בחצי הלילה בא ארי ונוהם אצלו הריחו והלך לו, למחר בא ארי והפכו על פניו וכו' ובלילה השלישי בא ארי נוהם ושאג והכהו בשיניו ועקר צלע מחולייתו, וציוה ראש הישיבה לרופאים לרפאותו וכשחזר לביתו יצאה בת קול ואמרה רבי מאיר מזומן לחיי העולם הבא עיי"ש.